

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

“ 20 / / року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи дефектології та логопедії

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2014 – 2015 навчальний рік

Робоча програма Спецкурс: «Основи дефектології та логопедії» для студентів за напрямом підготовки «Дошкільна освіта».

Розробники: О.В. Мартинчук, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка;

Т.Є. Єжова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка;

Т.В. Мельніченко, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “28” серпня 2014 року № 1

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	5
Структура програми навчальної дисципліни.	9
I. Опис предмета навчальної дисципліни	9
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	10
III. Програма	12
<i>Змістовий модуль I. Загальні питання дефектології.</i>	<i>12</i>
<i>Змістовий модуль II. Діти з особливостями психофізичного розвитку.</i>	<i>14</i>
<i>Змістовий модуль III. Теоретичні основи логопедії.</i>	<i>17</i>
<i>Змістовий модуль IV. Види мовленнєвих порушень.</i>	<i>21</i>
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Основи логопедії та дефектології»	27
V. Плани практичних занять.	29
VI. Завдання для самостійної роботи.	47
Карта самостійної роботи магістранта.	53
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект)	55
VIII. Система поточного та підсумкового контролю знань.	57
IX. Методи навчання.	61
X. Методичне забезпечення курсу	61
XI. Питання до екзамену.	62
XII. Рекомендована література.	66
Основна.	66
Додаткова.	67

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Основи дефектології та логопедії» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану напряму підготовки 6.010101 Дошкільна освіта денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно вимог кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, якими повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Основи дефектології та логопедії», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Основи дефектології та логопедії» є складовою частиною дисциплін природничо-наукового циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі дошкільної освіти відповідно до світових тенденцій та національного досвіду України, де передбачено різні форми організації освіти і соціалізації для дітей із вадами психічного, фізичного та (або) розумового розвитку, зокрема в умовах загальноосвітніх установ для дітей із нормальним розвитком (так зване інтегроване та інклюзивне навчання і виховання). Знання специфіки дітей з особливостями психофізичного розвитку надасть можливість педагогу організувати освітній процес з опорою на принципи корекції і компенсації порушення, уникнути помилок у визначенні шляхів і методів навчання і виховання дитини.

В Україні згідно статистичних даних 9% від загальної кількості дітей мають порушення психофізичного розвитку і значна кількість цих дітей відвідує дошкільні навчальні заклади загального типу, де вони виховуються і навчаються разом з дітьми із нормальним розвитком, проте потребують спеціальної корекційно-спрямованої роботи для збереження їх розвитку, виправлення і

компенсації певних вад, відхилень у процесі соціалізації. Зважаючи на вищезазначені аспекти, є потреба в ознайомленні майбутніх педагогів дошкільних установ з основами такої галузі педагогічної науки, як дефектологія.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Основи дефектології та логопедії» полягає у формуванні професійної педагогічної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів шляхом оволодіння знаннями й уміннями роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку, діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей раннього і дошкільного віку, організації роботи з дітьми, що мають порушення мовлення, в умовах дошкільних навчальних закладів загального типу.

Завдання курсу:

- ознайомлення з методологічними і теоретичними основами дефектології та логопедії;
- ознайомлення майбутніх вихователів масової системи освіти з підходами держави і суспільства до організації освіти дітей, які мають суттєві недоліки психофізичного розвитку, основами теорії та історії дефектології та логопедії, понятійно-категоріальним апаратом цих наук;
- оволодіння загальними уявленнями про особливості пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери і всієї особистості в цілому різних категорій дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів з питань дефектології та логопедії, пов'язаних з розумінням особливостей проблемної дитини раннього і дошкільного віку та можливих шляхів надання їй допомоги, формування уявлення про значущість своєчасного виявлення порушень розвитку в дітей, шляхи та способи попередження, діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей раннього і дошкільного віку;
- вивчення проблем і умов освітньої і соціальної інтеграції дітей з психофізичними порушеннями;
- формування професійного інтересу у педагога масової системи дошкільної освіти до проблеми виховання і навчання дітей з відхиленнями в

розвитку, розкриття перед ним освітніх можливостей різних предметних галузей дефектології та потенційних можливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні знань* із таких питань: історія розвитку і становлення систем допомоги дітям з порушеннями розвитку в Україні та світі, теоретичні основи дефектології та логопедії, особливості мовленнєвого розвитку дітей раннього і дошкільного віку, види мовленнєвих порушень та система корекційної роботи при порушеннях звуковимови у дітей дошкільного віку.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з актуальних проблем розвитку, становлення педагогічних систем навчання і виховання дітей з відхиленнями в розвитку в контексті інтеграції у європейський освітній простір; складання конспектів інтегрованих занять, спрямованих на формування і розвиток мовленнєвої діяльності дітей.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти *набувають уміння та навички:*

1. Аналізувати політику Української держави щодо розвитку спеціальної освіти в історичній ретроспективі.
2. Виокремлювати методологічні і теоретичні основи дефектології та логопедії.
3. З'ясувати способи виявлення і подолання мовленнєвих порушень у дітей.
4. Опрацьовувати наукову та методичну літературу з проблем діагностики та корекції мовленнєвого розвитку дітей раннього і дошкільного віку.
5. Опрацьовувати інформаційні джерела з метою ознайомлення з технологіями і методиками навчання дітей з різними порушеннями психофізичного розвитку.
6. Добирати дидактичний матеріал, який зорієнтований на формування мовленнєвої діяльності дітей.

7. Скласти конспекти інтегрованих занять, що мають на меті подолання мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.

8. Аналізувати заняття з розвитку мовлення із погляду реалізації у його змісті навчальної, розвивальної і виховної мети.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 216 год., із них:

- в першому семестрі всього 72 год: 12 год. – лекції, 16 год. – практичні заняття, 4 год. – індивідуальні заняття, 4 МКР; самостійна робота 36 год.;
- в другому семестрі всього 144 год.: 20 год. – лекції, 22 год. – практичні заняття, 6 год. – індивідуальні заняття, 6 год. – МКР, 54 год. – самостійна робота, 36 год. – підготовка до екзамену.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Основи дефектології та логопедії» завершується складанням екзамену.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»	нормативна	
	Напрямок підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»		
Модулів – 4	Спеціальність: _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		3-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: навчальний проект		Семестр	
Загальна кількість годин – 216		5-й, 6-й	7-й, 8-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	32 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		38 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		90 год.	198 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	-
		Вид контролю:	
екзамен	екзамен		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий Контроль
Змістовий модуль I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕФЕКТОЛОГІЇ									
1.	Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання. Предмет і завдання дефектології як науки.		4	2	2			6	
2.	Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини		4	2	2			6	
3.	Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку.		6	2	2		2	6	
<i>Разом</i>			14	6	6		2	18	2
Змістовий модуль II. ДІТИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ									
4.	Психолого-педагогічна характеристика і освіта дітей з інтелектуальною недостатністю та дітей із затримкою психічного розвитку.		6	2	4			6	
5.	Психолого-педагогічна характеристика і освіта дітей з порушеннями слуху та дітей з порушеннями зору.		5	2	2			6	
6.	Психолого-педагогічна характеристика і освіта дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та дітей з порушеннями мовлення.		7	2	4		2	6	
<i>Разом</i>			18	6	10		2	18	2
<i>Разом за перший семестр</i>			32	12	16		4	36	4
Змістовий модуль III. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ									
7.	Предмет, мета і завдання логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії.		6	2	2		2	6	
8.	Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини.		4	2	2			6	
9.	Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Етіологія порушень мовлення. Класифікація мовленнєвих порушень.		4	2	2			6	
<i>Разом</i>			14	6	6		2	18	2

**Змістовий модуль IV.
ВИДИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ**

10.	Дислалія.		4	2	2			6	
11	Методика логопедичного впливу при дислалії.		8	2	4		2	6	
12.	Дизартрія.		4	2	2			4	
13.	Ринолалія.		4	2	2			4	
14	Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення.		6	2	2		2	4	
15.	Загальне недорозвинення мовлення.		4	2	2			6	
16	Порушення писемного мовлення.		4	2	2			6	
<i>Разом</i>			34	14	16		4	36	4
Підготовка до екзамену								36	
<i>Разом за другий семестр</i>			48	20	22		6	72	6
<i>Разом за навчальним планом</i>			216	80	32	38		10	126
								10	

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕФЕКТОЛОГІЇ

Лекція 1. ДЕФЕКТОЛОГІЯ ЯК ІНТЕГРОВАНА ГАЛУЗЬ НАУКОВОГО ЗНАННЯ. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ ДЕФЕКТОЛОГІЇ ЯК НАУКИ (2 год.)

Вступ. Поняття «діти з вадами психофізичного розвитку» та форми їх освіти (інституціоналізація, інтеграція, інклюзія). Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання про закономірності в розвитку, навчанні й вихованні різних категорій дітей з особливостями психофізичного розвитку. Сучасна термінологія в умовах сучасної гуманістичної парадигми дефектології (корекційної, спеціальної педагогіки). Основні предметні галузі дефектології. Об'єкт, предмет і суб'єкт дефектології як науки. Мета і завдання дефектології, її зв'язки з іншими науками.

Основні поняття теми: дефектологія (корекційна педагогіка), спеціальна освіта, особи з порушеннями та відхиленнями психофізичного розвитку.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
2. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
3. Хитрюк В.В. Основы дефектологии: [учеб. пособие] / Вера Валерьевна Хитрюк. – Минск: Издательство Гревцова, 2009. – 279 с.

Рекомендована додаткова література

1. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
2. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.
3. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
4. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Практичне заняття 1. Основний категоріальний апарат дефектології в контексті сучасної гуманістичної парадигми освіти (2 год.).

**Лекція 2. ПОНЯТТЯ «НОРМА» І «ВІДХИЛЕННЯ»
В ПСИХІЧНОМУ Й ОСОБИСТІСНОМУ РОЗВИТКОВІ ДИТИНИ (2
год.)**

Загальна характеристика понять «норма», «нормальний психічний розвиток». Середньостатистична і функціональна норма. Умови, що визначають можливості розвитку дитини. Загальні закономірності розвитку психіки в нормі. Фактори ризику (умови та особливості життя, вроджені та набуті властивості організму), які підвищують вірогідність виникнення у індивідуума хвороби або несприятливо впливають на перебіг і прогноз наявного захворювання.

Основні поняття теми: норма, середньостатистична норма, функціональна норма, соціально-психологічний норматив, ідеальна норма, нормальний розвиток, критичний вік, фактори ризику.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
2. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
3. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Беякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.
4. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
5. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Рекомендована додаткова література

1. Власова Т.О. О детях с отклонениями в развитии / Т.О. Власова, М.С. Певзнер. – М.: Просвещение, 1995. – 175 с.

Практичне заняття 2. Загальна характеристика понять «норма» й «відхилення» в розвитку дитини. Загальні й специфічні закономірності розвитку дитини.

Лекція 3. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ ПОРУШЕНЬ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ (2 год.)

Розуміння норми і аномалії у психофізичному розвитку особистості. Структура порушення психофізичного розвитку дитини. Класифікація порушень психофізичного розвитку. Екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку. Спадкові, вроджені та набуті форми ураження певної функції.

Основні поняття теми: дефект, аномалія, патологія, структура дефекту, ендогенні й екзогенні причини, психічний дизонтогенез.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
2. Маруненко І.М. Роль спадковості та навколишнього середовища в генезі захворювань: [науково-методич. посіб.] / І.М. Маруненко, Л.Г. Горяна, Є.О. Неведомська. – К.: Вітас, 2010. – 64 с.
3. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
4. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Рекомендована додаткова література

1. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Беякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.
2. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Практичне заняття 3. Структура порушеного розвитку дитини з різними особливостями психофізичного розвитку (структура дефекту). Види порушень психофізичного розвитку дитини.

Контрольно-модульна робота № 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ДІТИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Лекція 4. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА І ОСВІТА ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ НЕДОСТАТНІСТЮ ТА ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ (2 год.)

Клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей з інтелектуальною недостатністю. Поняття, ступені і форми розумової відсталості. Основні психічні особливості розвитку та навчально-пізнавальної діяльності розумово відсталих дітей.

Проблема вивчення, навчання та виховання дітей із ЗПР. Типологія ЗПР (класифікація К.С. Лебединської). Причини й умови формування шкільної неуспішності. Особливості психічних процесів дітей із ЗПР та їх навчальної діяльності. Психолого-педагогічні умови корекції психічного розвитку дітей та перспективи їх соціалізації.

Основні поняття теми: розумова відсталість, затримка психічного розвитку.

Рекомендована основна література

- 1.Ерёмєнко И.Г. Олигофренопедагогика: [підручник] / И.Г. Ерёмєнко. – К.: Вища школа, 1985. – 326 с.
- 2.Катаева А.А. Дошкольная олигофренопедагогика: [учеб.-метод. пособие] / А.А. Катаева, Е.А. Стребелева. – М.: Просвещение, 1988. – 140 с.
- 3.Мартинчук О.В. Основы корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.

Рекомендована додаткова література

- 1.Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
- 2.Ульєнкова У.В. Шестилетние дети с ЗПР / У.В. Ульєнкова. – М.: Педагогіка, 1990. – 184 с.

Практичні заняття 4-5. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з інтелектуальною недостатністю та дітей із затримкою психічного розвитку.

Лекція 5. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА І ОСВІТА ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ ТА ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ (2 год.)

Класифікація осіб з вадами слуху та її педагогічне значення. Основні особливості психічного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності глухих і слабочуючих дітей, їх спілкування та міжособистісних стосунків. Система освіти дітей з вадами слуху.

Класифікація осіб з порушеннями зору, її значення для освітньої та корекційно-реабілітаційної практики. Система освіти дітей з порушеннями зору. Умови виховання і навчання дітей з вадами зору. Медико-педагогічні вимоги до охорони залишкового зору в дітей.

Основні поняття теми: порушення слуху, глухота, туговухість, сліпота, слабозорість.

Рекомендована основна література

1.Белова Н.И. Специальная дошкольная сурдопедагогика / Н.И. Белова. – М.: Просвещение, 1985.

2.Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.

Рекомендована додаткова література

3.Боскис Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха / Рахиль Марковна Боскис. – М.: Просвещение, 1975. – 143 с.

4.Земцова М.И. Учителю о детях с нарушениями зрения: [навчально-методичний посібник] / Мария Ивановна Земцова. – М.: Просвещение, 1973. – 159 с.

Практичне заняття 6. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями слуху та дітей з порушеннями зору.

Лекція 6. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА І ОСВІТА ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ ТА ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ(2 год.)

Діти з порушеннями опорно-рухового апарату та моторного розвитку. Дитячий церебральний параліч. Особливості мовленнєвого і психічного розвитку дітей з дитячим церебральним паралічем.

Поняття тяжкого порушення мовлення. Педагогічна класифікація дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Особливості психічного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: порушення опорно-рухового апарату, дитячий церебральний параліч, тяжке порушення мовлення.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.

2. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

3. Шипицына Л.М. Детский церебральный параліч / Л.М. Шипицына, И.И. Мамайчук. – Санкт-Петербург: Дидактика Плюс, – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2001. – 256 с.

Рекомендована додаткова література

1. Левченко И.Ю. Технология обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: [учебное пособие для студентов] / И.Ю. Левченко. – М.: Академия, 2001. – 187 с.

2. Калижнюк Э.С. Психические нарушения при детских церебральных параличах / Э.С. Калижнюк. – Киев, 1987.

Практичне заняття 7. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та дітей з порушеннями мовлення.

Практичні заняття 8. Корекція порушень розвитку дітей у ДНЗ.

Контрольно-модульна робота № 2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ

Лекція 7. ПРЕДМЕТ, МЕТА І ЗАВДАННЯ ЛОГОПЕДІЇ. ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ЛОГОПЕДІЇ (2 год.)

Предмет, мета і завдання логопедії. Зв'язок логопедії з іншими науками. Теорія А.Р. Лурія про 3 функціональні блоки в діяльності мозку. Теоретичні основи логопедії. Принципи і методи логопедії. Значення логопедії. Актуальні проблеми сучасної логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії.

Основні поняття теми: логопедія, предмет логопедії, структура логопедії, мова, мовлення і мовленнєва діяльність, норма, недорозвиток і порушення мовлення, загальний недорозвиток мовлення, симптом порушення мовлення, механізм порушення мовлення, патогенез порушень мовлення, структура мовленнєвого дефекту, логопедичний вплив, корекція порушень мовлення, компенсація, навчання, виховання і перевиховання, відновлювальне навчання.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Филичєва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чевелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.

Рекомендована додаткова література

1. Синьов В.М. Основы дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
- 4.

Практичне заняття 9. Основний категоріальний апарат логопедії.

Лекція 8. ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ОНТОГЕНЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ (2 год.)

Поняття про мову, мовлення, мовленнєву діяльність. Аналіз взаємовідношень і зв'язків понять мова, мовленнєва діяльність, мовлення з точки зору аспекту, який цікавить дефектологів (аналіз порушень мовленнєвої діяльності і знаходження оптимальних шляхів її формування). Методологічні характеристики мови і мовлення. Етапи, закономірності та особливості формування і розвитку мовлення та мовленнєвої діяльності дітей раннього і дошкільного віку. Проблема співвідношення біологічних і соціальних факторів мовленнєвого розвитку. Співвідношення розвитку імпресивного та експресивного усного мовлення. Розвиток мовлення в період раннього дитинства. Домовленнєвий етап (перший рік життя). Формування передумов засвоєння мовлення в ранньому віці. Період гуління. Виникнення і становлення лепетного

мовлення. Етап первинного освоєння мовлення (другий рік життя). Автономне мовлення. Ситуативне мовлення. Формування фонематичного слуху і артикуляції. Розвиток номінативної і предикативної функції мовлення. Етап засвоєння граматики (третій рік життя). Евристичний принцип у засвоєнні мови дитиною. Розвиток мовлення в дошкільному віці. Практичне оволодіння мовою і осмисленість мовлення. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дитини. Формування лексичної сторони мовлення. Рівні лексичного розвитку дитини. Формування граматичної будови мовлення дитини. Етапи формування речення. Особливості засвоєння морфологічної системи мови. Диференціація форм і функцій мовлення. Ситуативне мовлення. Контекстне мовлення. Пояснювальне мовлення. Проблема егоцентричного мовлення дитини і виникнення внутрішнього мовлення.

Основні поняття теми: мова, мовленнєва діяльність, мовлення, психолінгвістика, етапи формування і розвитку мовлення, рання діагностика і рання корекція мовленнєвого розвитку.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.

Рекомендована додаткова література

1. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Практичне заняття 10. Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини.

Лекція 9. ЕТІОЛОГІЯ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ. КЛАСИФІКАЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ. АНАТОМО- ФІЗІОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ МОВЛЕННЯ (2 год.)

Етіологія порушень мовлення. Органічні, функціональні, психоневрологічні, соціально-психологічні причини порушень мовлення. Критичні періоди в розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку.

Сучасні класифікації мовленнєвих порушень. Клініко-педагогічна класифікація порушень мовлення. Психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення.

Будова мовленнєвого апарату: центральний і периферійний мовленнєвий апарат. Функціональна організація мовленнєвої діяльності. Поняття про мову, мовлення, мовленнєву діяльність. Аналіз взаємовідношень і зв'язків понять мова, мовленнєва діяльність, мовлення з точки зору аспекту, який цікавить дефектологів (аналіз порушень мовленнєвої діяльності і знаходження оптимальних шляхів її формування). Методологічні характеристики мови і мовлення.

Основні поняття теми: етіологія, причина порушення мовлення, екзогенно-органічні фактори виникнення мовленнєвих порушень, дисфонія, брадилалія, тахилалія, заїкання, дислалія, ринолалія, дизартрія, алалія, афазія, дислексія, дисграфія, фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення, загальний недорозвиток мовлення, центральний і периферійний мовленнєвий апарат.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
4. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.
5. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.

Рекомендована додаткова література

1. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.

2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

4. Хитрюк В.В. Основы дефектологии: [учеб. пособие] / Вера Валерьевна Хитрюк. – Минск: Издательство Гревцова, 2009. – 279 с.

Практичне заняття 11. Причини порушень мовлення. Види мовленнєвих порушень дітей дошкільного віку. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення.

Контрольно-модульна робота № 3

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV ВИДИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ

Лекція 10. ДИСЛАЛІЯ (2 год.)

Визначення дислалії, значення терміну. Поширеність та особливості прояву дефекту в різних вікових групах дітей. Вплив вад вимови звуків на оволодіння грамотою, на розвиток особистості дитини. Класифікація дислалії в залежності від причин, механізмів, кількісних та якісних проявів дефекту звуковимови.

Функціональна дислалія, її форми в залежності від порушення психофізіологічного механізму; симптоматика.

Органічна дислалія, її зумовленість аномаліями в будові артикуляційного апарату.

Основні поняття теми: дислалія, функціональна дислалія, акустико-фонематична дислалія, артикуляторно-фонематична дислалія, артикуляційна гімнастика, фонематичний слух, ротацізм, ламбдацізм, сигматизм, йотоцізм, капацізм, гаммацізм, хитизм.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – 485 с.

2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.

3. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223 с.

4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 12. Дислалія, визначення, форми, види недоліків звуковимови.

Лекція 11. МЕТОДИКА ЛОГОПЕДИЧНОГО ВПЛИВУ ПРИ ДИСЛАЛІЇ (2 год.)

Необхідність усунення дислалії в дошкільному віці. Обстеження стану звуковимови у дітей. Розвиток слухової уваги, слухової пам'яті та фонематичного сприйняття. Види артикуляційних вправ.

Характеристика основних етапів роботи над звуком: підготовчого етапу формування первинних вимовних умінь та навичок; другого етапу – постановки звуків і третього етапу – їх автоматизації, диференціації та введення у зв'язне мовлення.

Ігри в роботі з дітьми у процесі автоматизації звуків.

Основні поняття теми: дислалія, логопедичне обстеження, етапи роботи над звуком.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 13. Організація логопедичної роботи при дислалії.

Практичне заняття 14. Недоліки вимови звуків української мови та методика їх подолання.

Лекція 12. ДИЗАРТРИЯ (2 год.)

Суть, прояви, причини і класифікація дизартричних порушень. Характеристика пізнавальної діяльності дітей з дизартричними порушеннями. Особливості обстеження дітей з дизартричними порушеннями. Особливості відновлювальної роботи з дітьми з дизартричними порушеннями.

Основні поняття теми: дизартрія, стерті форми дизартрії.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223 с.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
2. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
- 3.

Практичне заняття 15. Зміст та методика логопедичної роботи з подолання дизартрії.

Лекція 13. РИНОЛАЛІЯ (2 год.)

Історія вивчення ринології. Медична допомога дітям з ринологією. Етіологічні чинники виникнення природжених вад обличчя. Класифікація ринологій. Основні форми. Особливості розвитку дітей з ринологією. Логокорекційна робота з подолання ринології.

Основні поняття теми: ринологія, закрита ринологія, відкрита ринологія, змішана ринологія

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 16. Зміст та методика логопедичної роботи при ринології.

Контрольно-модульна робота № 4

**Лекція 14. ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ
МОВЛЕННЯ (2 год.)**

Психолого-педагогічна характеристика дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення. Вплив порушення фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини. Організація роботи в групах дітей з ФФНМ.

Основні поняття теми: фонематичне сприймання, фонематичний слух.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 17. Методика розвитку фонематичного слуху.

Лекція 15. ЗАГАЛЬНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ (2 год.)

Поняття про загальне недорозвинення мовлення. Причини та механізми загального недорозвинення мовлення. Періодизація загального недорозвинення мовлення. Психолого-педагогічна характеристика дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. Методика корекційно-педагогічної роботи при загальному недорозвиненні мовлення.

Основні поняття теми: загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ), перший рівень ЗНМ, другий рівень ЗНМ, третій рівень ЗНМ.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Неля Олексіївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
4. Филичєва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чевелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.

Рекомендована додаткова література

1. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
2. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 18. Методика обстеження і основні завдання і напрями корекційного навчання дошкільників з I, II, III рівнями мовленнєвого розвитку.

Лекція 16. ПОРУШЕННЯ ПИСЕМНОГО (2 год.)

Історичний аспект та сучасний стан проблеми порушень писемного мовлення. Поняття про писемне мовлення.

Дисграфія. Психофізіологічні механізми процесу письма. Передумови формування навичок письма. Етіологія порушень писемного мовлення. Класифікація дисграфій.

Дислексія. Психофізіологічні механізми процесу читання. Симптоматика дислексії. Класифікація дислексій.

Основні поняття теми: дисграфія, аграфія, дислексія, алексія.

Рекомендована основна література

1. Логопедия: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Нєля Олексїївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
4. Филичєва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чевелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.

Рекомендована додаткова література

1. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рїбцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 19. Методика обстеження дітей з порушеннями читання і письма.

Контрольно-модульна робота № 5

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Основи дефектології та логопедії»

I семестр: разом: 72 год., лекції – 12 год., практичні заняття – 16 год.,

підсумковий контроль – 4 год, індивідуальні заняття – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			
Назва модуля	ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕФЕКТОЛОГІЇ 76 балів			ДІТИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ 98			
Лекції	1 (1 бал)	2 (1 бал)	3 (1 бал)	4 (1 бал)	5 (1 бал)	6 (1 бал)	
Теми лекцій	Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання	Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку	Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із затримкою психічного розвитку та розумово	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із порушеннями слуху та порушеннями зору	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення та дітей з	
Практичні заняття	1 (11 балів)	2(11 балів)	3 (11 балів)	4,5 (22 балів)	6 (11 балів)	7 (11 балів)	8 (11 балів)
Теми практичних занять	Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання	Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку	Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із затримкою психічного розвитку та розумово відсталих дітей	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із порушеннями слуху та порушеннями зору	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення та дітей з порушеннями опорно-рухового	Корекція порушень розвитку дітей у ДНЗ (презентація творчих завдань)
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	-
Поточний контроль	Модульна контрольна робота № 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота № 2 (25 балів)			
Загальна кількість балів	164						

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Основи дефектології та логопедії»

II семестр: разом: 144 год., лекції – 20 год., практичні заняття – 22 год., семінарський контроль – 36 год., самостійна робота – 54 год., підсумковий контроль – 6 год., індивідуальні заняття – 6 год., семестровий контроль – 36 год.

Модулі	Змістовий модуль III			Змістовий модуль IV						
Назва модуля	Теоретичні основи логопедії			Види мовленнєвих порушень						
Кількість балів за модуль	76 балів			215 бали						
Лекції	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Теми лекцій	Предмет, мета і завдання логопедії (1 б.)	Формування мовлення в процесі онтогенетичного	Етіологія порушень мовлення. Класифік. мовленнєвих	Дислалія (1 б.)	Методика логопедичного впливу при дислалії (1 б.)	Дизартрія (1 б.)	Ринолалія (1 б.)	Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення (1 б.)	Загальне недорозвинення мовлення. (1 б.)	Порушення писемного мовлення (1 б.)
Теми практичних занять	Основний категоріальний апарат логопедії (11 б.)	Формування мовлення в процесі онтогенезу. розвитку дитини (11 б.)	Причини порушень мовлення. Види мовленнєвих порушень дітей. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення	Обстеження стану звуковимови у дітей дошк. віку (11 б.)	Методика логопедичного впливу при дислалії. Постановка свистячих, шиплячих і сонорних звуків. (22 б.)	Зміст і методика роботи при дизартрії (11 б.)	Зміст і методика роботи при ринолалії (11 б.)	Методика розвитку фонематичного слуху. (11 б.)	Основні завдання і напрями корекц. навчання дошкільн. з I, II, III рівнями мовленнєвого розвитку.	Порушення писемного мовлення. (11 б.)
Самостійна робота	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (10 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)
ІНДЗ	Творчий проект «Презентація інтегрованого заняття» (30 балів)									
Види поточ. контролю	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			Модульна контрольна робота 4 (25 балів)			Модульна контрольна робота 5 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)									

Всього: 465, коеф. 4,65

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕФЕКТОЛОГІЇ

Практичне заняття 1.

Тема: Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Пояснити, чому дефектологія є інтегрованою галуззю наукового знання.
2. Визначити об'єкт і предмет дефектології.
3. Охарактеризувати основні завдання дефектології.
4. Охарактеризувати галузі дефектології.
5. Скласти схему дефектології з іншими науками.
6. Дати визначення основним категоріям і поняттям дефектології.
7. Обґрунтувати, чому корекція є ключовим поняттям дефектології.
8. Охарактеризувати процес компенсації.
9. Визначити, в чому відмінність між поняттями «реабілітація» та «абілітація».

II. Тестування студентів з теми.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 8-28.
2. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
3. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
4. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Рекомендована додаткова література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – С. 8-30.
2. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.

Практичне заняття 2.

Тема: Загальна характеристика понять «норма» і «відхилення» в розвитку дитини. Загальні й специфічні закономірності розвитку дитини (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Охарактеризувати поняття «норма», «нормальний розвиток».
2. Охарактеризувати поняття «відхилення», «аномалія» розвитку.
3. Назвати особливості поведінки дитини в дошкільному віці, які можуть бути визначені як фактори ризику.
4. Назвати критерії, які покладено в основу виділення різних порушень.
5. Визначити загальні й специфічні особливості дітей з порушеннями психофізичного розвитку, які потребують його корекції.

II. Тестування студентів з теми.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 32-38.
2. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 11-13с.
3. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Практичне заняття 3.

**Тема: Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку.
(2 год.)**

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Причини порушень психофізичного розвитку дитини.
2. Значення ранньої корекції у розвитку дитини.
3. Основні види порушень психофізичного розвитку дітей та їх загальна характеристика.

II. Практична частина.

- Визначити структуру дефекту аномального розвитку дитини з порушенням слуху. 3
- Визначити структуру дефекту аномального розвитку дитини з порушенням зору. 3
- Визначити структуру дефекту аномального розвитку дитини з порушенням інтелекту. 3
- Визначити структуру дефекту аномального розвитку дитини з порушенням мовлення. 3
- Визначити структуру дефекту аномального розвитку дитини з порушенням опорно-рухового апарату. 3
- Визначити структуру дефекту аномального розвитку дитини з раннім дитячим аутизмом. 3
- Скласти карту знань «Закономірності розвитку психіки дитини з психофізичним порушенням». 3

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 78-124.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – С.14-32.

Рекомендована додаткова література

1. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.

Контрольно-модульна робота № 1.

Тестування студентів з метою перевірки знань з модулю № 1 «Загальні питання дефектології».

Рекомендована література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.8-159, 261-283.
2. Синьов В.М., Кобернік Г.М. Основи дефектології: [навчальний посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.

3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ДІТИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Практичні заняття 4-5.

Тема: Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із затримкою психічного розвитку та розумово відсталих дітей (4 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Розкрити поняття «розумова відсталість» і охарактеризувати ступені розумової відсталості.
2. Визначити основні причини розумової відсталості.
3. Дати клініко-психолого-педагогічну характеристику дітей з інтелектуальною недостатністю.
4. Назвати групи дітей з труднощами в навчанні, обумовленими затримкою психічного розвитку, які виділила К.С. Лебединська. Охарактеризувати кожна з них. Визначити, які класифікаційні ознаки покладено в основу систематики.
5. Висвітлити типові особливості дітей із затримкою психічного розвитку.
6. Обґрунтувати першочергове значення принципу єдності діагностики і корекції відставання в розвитку у дітей дошкільного віку з порушеннями психічного розвитку.

II. Тестування з теми.

Рекомендована основна література

1. Катаєва А.А. Дошкольная олигофренопедагогика: [учебно-методическое пособие] / А.А. Катаева, Е.А. Стребелева. – М.: Просвещение, 1988. – 140 с.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 78-85.

Рекомендована додаткова література

1. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Практичне заняття 6.

Тема: Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями слуху та порушеннями зору (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Назвати критерії, які покладено в основу класифікації порушень слуху, запропонованої Р.М. Боскіс.
2. Охарактеризувати основні психічні особливості дітей з порушеннями слуху.
3. Визначити засоби спілкування і навчання, які використовуються в освітньому процесі дітей з порушеннями слуху.
4. Дати порівняльну характеристику дітей з різним ступенем порушення зорової функції.
5. Визначити, яку роль для незрячих та слабозорих відіграють дотик, слух і мовлення.
6. Назвати основні принципи навчання дітей з порушеннями зору.
7. Визначити основні особливості організації і змісту навчання дітей з порушеннями зору.
8. Назвати, які специфічні засоби навчання і корекції незрячих і слабозорих використовуються в навчально-виховному процесі.

II. Тестування з теми.

Рекомендована основна література

1. Боскіс Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха / Рахиль Марковна Боскіс. – М.: Просвещение, 1975. – 143 с.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Рекомендована додаткова література

1. Земцова М.И. Учителю о детях с нарушениями зрения / Мария Ивановна Земцова. – М.: Просвещение, 1973. – 159 с.
- 2.
3. Сурдопедагогика / Под ред. Е.Г. Речицкой. – М.: Владос, 2004. – 655 с.
4. Ярмаченко М.Д. Історія сурдопедагогіки: [підручник] / Микола Дмитрович Ярмаченко. – К.: Вища школа, 1975. – 423 с.

Практичне заняття 7.

Тема: Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення та дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Назвати види патології функцій опорно-рухового апарату.
2. Назвати специфічні особливості структури інтелектуального і мовленнєвого порушень при дитячому церебральному паралічі.
3. Визначити основні цілі, принципи і напрями корекційної роботи при дитячому церебральному паралічі.
4. Визначити умови, необхідні для формування правильного мовлення дитини.
5. Назвати групи факторів, які сприяють виникненню мовленнєвих порушень. Чи можна говорити про провідну роль біологічних або соціальних факторів? Чому?
6. Визначити умови, яких необхідно дотримуватись для своєчасного подолання вікової недорікуватості.
7. Охарактеризувати основні особливості психічного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

II. Тестування з теми.

Рекомендована основна література

1. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. 155с.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
4. Шипицына Л.М. Детский церебральный параліч / Л.М. Шипицына, И.И. Мамайчук. – Санкт-Петербург: Дидактика Плюс, – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2001. – 256 с.

Рекомендована додаткова література

1. Левченко И.Ю. Технология обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: [учебное пособие для студентов] / И.Ю. Левченко. – М.: Академия, 2001. – 187 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.

Практичне заняття 8.

Корекція порушень розвитку дітей у ДНЗ

Презентація творчих завдань.

Контрольно-модульна робота № 2.

Тестування студентів з метою перевірки знань з модулю № 2 «Діти з особливостями психофізичного розвитку».

Рекомендована література

1. Дефектологія: [словарь-справочник] / Под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Новая школа, 1996. – 80 с.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.8-159, 261-283.
3. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: [підручник] / Віктор Миколайович – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
4. Синьов В.М.. Основи дефектології: [навчальний посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік.– К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
5. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Практичне заняття 9.

Тема: Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Охарактеризувати роль мовленнєвої функції в психічному розвитку дитини.
2. Визначити, якими є негативні наслідки виражених відхилень у мовленнєвому розвитку.
3. Охарактеризувати основні періоди нормального мовленнєвого розвитку дитини: підготовчий, переддошкільний, дошкільний, шкільний.
4. Обґрунтувати, яким чином розвиток мовлення пов'язаний з розвитком мислення дитини.

II. Перевірка виконання самостійної роботи: складеної карти знань «Етапи мовленнєвого розвитку дитини від народження до 7 років».

Рекомендована основна література

1. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.

2. Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – С. 6-27.
3. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 15-53.
4. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 4-12.

Рекомендована додаткова література

1. Гвоздѐв А.Н. Развитие словарного запаса в первые годы жизни ребёнка / Александр Николаевич Гвоздѐв. – Саратов: Куйбышев, 1990. – 103 с.
2. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
3. Собо́тович Е.Ф. Методика выявления речевых нарушений у детей и диагностика их готовности к школьному обучению / Егения Фѐдоровна Собо́тович. – К., 1998.

Практичне заняття 10.

Тема: Види мовленнєвих порушень дітей дошкільного віку та їх причини.

Анатомо-фізіологічні механізми мовлення (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Назвати основні причини мовленнєвих порушень.
2. Охарактеризуйте передумови виникнення мовленнєвих розладів.
3. Назвати критерії, які покладено в основу існуючих класифікацій мовленнєвих порушень.
4. Дати визначення всім основним порушенням мовлення у дітей.

II. Тестування студентів з теми.

Рекомендована основна література

1. Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – С. 28-42, 55-67.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 3-14.

Рекомендована додаткова література

1. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 4-26.

Практичне заняття 11.

Тема: Анатомо-фізіологічні механізми мовлення (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Охарактеризувати будову мовленнєвого апарату.
2. Визначити роль функції центрального мовленнєвого апарату та його відділів.

3. Назвати, які органи артикуляційного апарату є рухомими, а які нерухомими.
 4. Охарактеризувати роль слуху й зору в розвитку мовлення дітей.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи: профілю органів артикуляції, одним кольором розмальовані всі його рухливі частини, а іншим кольором – нерухливі.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – С. 28-42, 55-67.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 3-14.

Рекомендована додаткова література

2. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 4-26.

Контрольно-модульна робота № 3.

Тестування студентів з метою перевірки знань з модулю № 3 «Теоретичні основи логопедії».

Рекомендована основна література

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии / В.М. Астапов. – М.: Международная педагогическая академия, 1994. – 215 с.
2. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – 222 с.
3. Дефектология: [словарь-справочник] / Под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Новая школа, 1996. – 80 с.
4. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – 678 с.
5. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
6. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.8-159, 261-283.
7. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович– Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
8. Синьов В.М.. Основи дефектології: [навчальний посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік.– К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
9. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
10. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
11. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.
12. Хитрюк В.В. Основы дефектологии: [учеб. пособие] / Вера Валерьевна Хитрюк. – Минск: Издательство Гревцова, 2009. – 278 с.
13. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – 328 с.

14. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ВИДИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ

Практичне заняття 12.

Тема: Дислалія, визначення, форми, види недоліків звуковимови (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Дати визначення дислалії.
2. Назвати причини дислалії.
3. Охарактеризувати форми дисладії.
4. Охарактеризувати основні вади вимови звукоів при дислалії.
5. Назвати основні причини розвитку спотвореної звуковимови.

II. Тестування студентів з теми.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – С. 86-131.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 54-72.
3. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 13.

Тема: Організація логопедичної роботи при дислалії. Обстеження стану звуковимови у дітей дошкільного віку (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Розкрити, що передбачає обстеження для виявлення порушень звуковимови у дітей.
2. Охарактеризуйте методику логопедичного обстеження дітей дошкільного віку.

II. Перевірка виконання самостійної роботи:

1. плану-схеми послідовного, повного обстеження звуковимови дитини-дислаліка.
2. дидактичного матеріалу для обстеження звуковимови у дітей (оформленого у вигляді альбому).

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – С. 86-131.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 54-72.
3. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологалія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

4. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
5. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
6. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 14.

Тема: Недоліки вимови звуків української мови та методика їх подолання (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Назвати основні форми дислалії, вказати критерії їх виділення.

2. Назвати основні види порушень окремих звуків.
3. Описати артикуляцію звука (за вибором студента).
4. Описати дефекти вимови звука (за вибором).
5. Описати основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: стигматизму, ламбдацизму, ротацізму, вимовляння твердих і м'яких приголосних, піднебінних звуків.

II. Перевірка виконання самостійної роботи: системи артикуляційних вправ і основних способів постановки звуків: с, з, ц, ж, ш, щ, ч, л, р (на вибір студента).

III. Тестування з теми.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – С. 86-131.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 54-72.
3. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 15.

Тема: Зміст та методика логопедичної роботи при дизартрії (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Охарактеризувати поняття про дизартрію та клініко-фізіологічні аспекти дизартрії.
2. Дати клініко-психологічну характеристику дітей з дизартрією.
3. Назвати форми дизартрії.
4. Охарактеризуйте сутність диференціальної діагностики дизартрії від дислалії.

II. Перевірка виконання самостійної роботи:

1. План обстеження дітей з дизартрією.
2. Завдання логопедичної роботи з дітьми, котрі мають дизартрію та основні напрями корекційної роботи.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – С. 86-131.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 54-72.
3. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 16.

Тема: Зміст та методика логопедичної роботи при ринології (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Охарактеризувати поняття про ринологію.
2. Визначити причини ринології.
3. Охарактеризувати форми дизартрії.

II. Перевірка виконання самостійної роботи: завдання і зміст корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми, котрі мають ринологію.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – С. 86-131.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 54-72.
3. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.
4. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Контрольно-модульна робота № 4.

Перевірка знань з модулю № 4 «Види мовленнєвих порушень».

Рекомендована основна література

1. Дефектологія: [словарь-справочник] / Под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Новая школа, 1996. – 80 с.
2. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – 678 с.
3. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
4. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
5. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
6. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.
7. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 17.

Тема: Методика розвитку фонематичного слуху (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Охарактеризувати фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення.
2. Розкрити, як впливає порушення фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини.
3. Охарактеризувати основні етапи роботи з розвитку фонематичного слуху.
4. Розробити план дидактичної гри для розвитку фонематичного слуху.

II. Перевірка виконання самостійної роботи: розробки дидактичної гри з наочним матеріалом для розвитку фонематичного слуху у дітей молодшого і старшого дошкільного віку (вік дитини на вибір студента).

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 73-78.
2. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 43-48.
3. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.

2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 18.

Тема: Особливості мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення.

Основні завдання і напрями корекційного навчання дошкільників з I, II, III рівнями мовленнєвого розвитку (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Охарактеризувати особливості мовлення дітей з першим, другим і третім рівнями загального недорозвинення мовлення.
2. Визначити напрями корекційного навчання дітей без мовлення.
3. Розкрити завдання і послідовність логопедичної роботи з дітьми із ЗНМ II рівня.
4. Назвати види роботи з розвитку зв'язного мовлення у дітей із ЗНМ III рівня.
5. Визначити, чим відрізняється ЗНМ II рівня від ЗНМ III рівня.
6. Охарактеризувати методику обстеження мовлення дітей.
7. Розкрити методичні прийоми, які використовуються для обстеження словникового запасу, граматичної будови мовлення.

II. Перевірка виконання самостійної роботи: розробки дидактичної гри з розвитку мовлення дітей із ЗНМ III рівня (будь-якої складової мовлення на вибір студента).

Рекомендована основна література

1. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 126-143.

Рекомендована додаткова література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – С.439-485.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 194-307.
3. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
4. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Практичне заняття 19.

Тема: Методика обстеження дітей з порушеннями читання і письма.

Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Дати психофізіологічну характеристику читання і письма в нормі.
2. Визначити основні напрями обстеження читання.
3. Визначити основні напрями обстеження письма.
4. Скласти план логопедичного обстеження дітей, які мають порушення читання і письма.
5. Дати клініко-психологічну характеристику дітям з дисграфією та дислексією.
6. Назвати види дисграфічних і дислексичних помилок дітей.
7. Розкрити, чи може дисграфія проявлятися у дітей ізольовано (при відсутності дислексії), обґрунтувати висновок.
8. Визначити, у чому полягає тісний взаємозв'язок між недорозвиненням усного мовлення і порушеннями читання і письма.
9. Обґрунтувати, в чому полягає єдність системи роботи з подолання дефектів усного мовлення і порушеннями читання і письма.
10. Обґрунтувати, чи може принести користь у подоланні дисграфії вправа дітей в списуванні.
11. Обґрунтувати, чи може дати позитивний результат при подоланні дислексії вправи в запам'ятовуванні написання букв шляхом їх обведення, розмальовування, вирізування.
12. Описати схему логопедичної роботи при подоланні різних форм дислексії і дисграфії.

II. Перевірка виконання самостійної роботи: плану логопедичного обстеження дітей, які мають порушення читання і письма.

Рекомендована основна література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – С.439-485.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 194-307.

3. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Нєля Олексїївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
4. Филичєва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чевелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 163-173.

Рекомендована додаткова література

1. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
2. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рїбцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Контрольно-модульна робота № 5.

Перевїрка знань з модулю № 4 «Види мовленнєвих порушень».

Рекомендована основна література

1. Дефектология: [словарь-справочник] / Под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Новая школа, 1996. – 80 с.
2. Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской – М.: Владос, 2006. – 678 с.
3. Логопедия: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дїм «Слово», 2010. – 375 с.
4. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксєнова, Б.А. Архипов, Л.И. Бєлякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
5. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
6. Филичєва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чевелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.
7. Хрестоматія з логопедїї: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологалія: [навчальний посїбник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література

1. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамївна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рїбцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕФЕКТОЛОГІЇ

Тема 1. Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання (6 год.).

Написати есе на тему: «Чим викликана дискусія з приводу доцільності використання поняття «дефектологія»?».

Література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.8-28.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологіч. словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.

Тема 2. Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини (6 год.)

Скласти карту знань з вивченої теми.

Література

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии / В.М. Астапов. – М.: Международная педагогическая академия, 1994. – 215 с.
2. Дефектология: [словарь-справочник] / Под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Новая школа, 1996. – 80 с.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
4. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
5. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
6. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Тема 3. Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку (6 год.)

Підготувати доповідь на тему: «Причини виникнення порушень психофізичного розвитку» (нозологія за вибором студента).

Література

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии / В.М. Астапов. – М.: Международная педагогическая академии, 1994. – 215 с.
2. Маруненко І.М. Роль спадковості та навколишнього середовища в генезі захворювань: [науково-методич. посіб.] / І.М. Маруненко, Л.Г. Горяна, Є.О. Неведомська. – К.: Вітас, 2010. – 64 с.
3. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
4. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ДІТИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 4. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із затримкою психічного розвитку та розумово відсталих дітей (6 год.)

Написати реферат на тему: «Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю» (форма розумової відсталості чи ЗПР за вибором студента).

Література

1. Ерєменко И.Г. Олигофренопедагогика: [учебник] / И.Г. Ерєменко.– К.: Вища школа, 1985. – 326 с.
2. Катаєва А.А. Дошкільна олигофренопедагогика: [учебно-методическое пособие] / А.А. Катаєва, Е.А. Стребелева. – М.: Просвещение, 1988. – 140 с.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів на пряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 78-85.
4. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. –С. 32-55.
5. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксєнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 211-227.
6. Стадненко Н.М. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / Н.М. Стадненко, Т.Д. Ілляшенко, Л.В. Борщевська, А.Г. Обухівська. – К., 1998. – 144 с.
7. Хитрюк В.В. Основы дефектологии: [учеб. пособие] / Вера Валерьевна Хитрюк. – Минск: Издательство Грєвцова, 2009. – С. 104-120.

Тема 5. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушеннями слуху та дітей з порушеннями зору (6 год.)

Написати реферат на тему: «Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору» (вид порушення зору за вибором студента).

Література

1. Ермакова В.П. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения / В.П. Ермакова, Г.А. Якушин. – М.: Просвещение, 1999.
2. Коваленко Б.И. Тифлопедагогика: [навчально-методичний посібник] / Коваленко, Н.Б. Коваленко. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1962. – 415 с.
3. Литвак А.Г. Тифлопсихология: [учебное пособие] / А.Г. Литвак – М.: Просвещение, 1985. – 207 с.
4. Мартинчук О.В. Основы коррекционной педагогики: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
5. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Тема 6. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення та дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

Написати реферат на тему: «Психолого-педагогічна характеристика дітей з дитячим церебральним паралічем».

Література

1. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. 155с.
2. Ілляшенко Т.Д. Як навчати дітей з порушеннями психофізичного розвитку / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська. – К.: «Ніка-Центр», 2003.
3. Мартинчук О.В. Основы коррекционной педагогики: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
4. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
5. Шипицына Л.М. Детский церебральный паралич / Л.М. Шипицына, И.И. Мамайчук. – Санкт-Петербург: Дидактика Плюс, – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2001. – 256 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ

Тема 7. Предмет, мета і завдання логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії (6 год.)

Скласти дефектологічний словник (протягом всього терміну вивчення дисципліни вести словник, записуючи основні терміни понятійно-категоріального апарату логопедії із понятійно-термінологічних словників та текстів лекцій).

Література

1. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 3-14.
2. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.

3. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
4. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
5. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 22-27.

Тема 8. Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини (6 год.)

Скласти карту знань «Етапи мовленнєвого розвитку дитини від народження до семи років».

Література

1. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.
2. Гвоздєв А.Н. Развитие словарного запаса в первые годы жизни ребёнка / Александр Николаевич Гвоздєв. – Саратов: Куйбышев, 1990. – 103 с.
3. Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – С. 6-27.
4. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 15-53.
5. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
6. Соботович Е.Ф. Методика виявлення речевих порушень у дітей и диагностика их готовности к школьному обучению / Евгения Фёдоровна Соботович. – К., 1998.
7. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 4-12.

Тема 19. Етіологія порушень мовлення.

Класифікація мовленнєвих порушень. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення (6 год.)

Намалювати профіль органів артикуляції. Розфарбувати одним кольором всі його рухливі частини, а іншим кольором – нерухливі.

Література

1. Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – 678 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 222с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ВИДИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ

Тема 10. Дислалія (6 год.).

Скласти карту знань: «Дислалія, причини, форми, вади недоліків звуковимови».

Література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – С. 86-131.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 54-72.
3. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.

Тема 11. Методика логопедичного впливу при дислалії (6 год.)

1. Скласти план-схему і альбом для послідовного, повного обстеження звуковимови дитини-дислаліка дошкільного віку;
2. Описати артикуляційні вправи і основні способи постановки звуків: с, з, ц, ж, ш, щ, ч л, р. (на вибір студента).

Література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – С. 86-131.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 54-72.
3. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
4. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
5. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 32-75.

Тема12. Дизартрія (4 год.)

Скласти порівняльну характеристику порушень дислалії і дизартрії.

Література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 88-227.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
4. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223 с.

5. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Тема 13. Ринологія (4 год.)

Скласти карту знань: «Ринологія».

Література

1. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 88-227.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
4. Филичєва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чевелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223 с.
5. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Тема 14. Методика розвитку фонематичного слуху (4 год.)

Розробити дидактичну гру з наочним матеріалом для розвитку фонематичного слуху у дітей молодшого і старшого дошкільного віку (вік дитини на вибір студента).

Література

1. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 73-78.
2. Филичєва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чевелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 43-48.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

Тема 15. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Основні завдання і напрями корекційного навчання дошкільників з I, II, III рівнями мовленнєвого розвитку (4 год.).

Розробити дидактичну гру з розвитку мовлення дітей із ЗНМ III рівня (будь-якої складової мовлення на вибір студента).

Література

1. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. I. – 272 с.
2. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. II. – 184 с.
3. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
4. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради

батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.

5. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 126-143.

Тема 16. Методика обстеження дітей з порушеннями читання і письма (4 год.).

Скласти план логопедичного обстеження дітей, які мають порушення читання і письма.

Література

1. Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – С.439-485.
2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 194-307.
3. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Нєля Олєксїївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
4. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
5. Филичѐва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичѐва, Н.А. Чевелѐва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – С. 163-173.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль І.		
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕФЕКТОЛОГІЇ		
Тема 1 Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 2. Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 3. Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль.	5
Змістовий модуль ІІ.		
ДІТИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ		
Тема 4. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із затримкою психічного розвитку та розумово відсталих дітей (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 5. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушеннями слуху та дітей з порушеннями зору (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5

Тема 6. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення та дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль.	5
Змістовий модуль III.		
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ		
Тема 7. Предмет, мета і завдання логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль.	5
Тема 8. Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 9. Етіологія порушень мовлення. Класифікація мовленнєвих порушень. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль.	5
Змістовий модуль IV.		
ВИДИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ		
Тема 10. Дислалія (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 11. Методика логопедичного впливу при дислалії (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль.	10
Тема 12. Дизартрія (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 13. Ринологія (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 14. Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення (4 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль.	5
Тема 15. Загальне недорозвинення мовлення (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 16. Порушення писемного мовлення (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
<i>Разом: 72 год.</i>	<i>Разом: 85 балів</i>	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Основи дефектології та логопедії» – це вид науково-практичної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, висвітлює рівень опанування знаннями з дошкільної логопедії та практичними вміннями з визначення найоптимальніших шляхів подолання вад вимови фонем у дітей дошкільного віку, відображає певний рівень навчальної компетентності студента-бакалавра. З даної дисципліни студент виконує ІНДЗ (теоретично-практичне дослідження у вигляді конспекту інтегрованого заняття з подолання вад вимови фонем у дітей дошкільного віку на основі отриманих знань та умінь в результаті вивчення цієї навчальної дисципліни).

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена практична робота у межах навчальної програми курсу «Основи логопедії та дефектології», яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних, семінарських занять і охоплює значний обсяг змісту навчального курсу.

Вид ІНДЗ – творчий проект на тему «Презентація інтегрованого заняття, спрямованого на подолання порушень звуковимови у дітей дошкільного віку». Творчий проект подається в друкованому виді та на електронних носіях. Презентація проекту готується з використанням інтерактивної дошки та дидактичного матеріалу. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1; 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ (творчого проекту)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Доцільність поєднання різних розділів роботи.	5
2.	Доцільність програмового змісту з огляду на освітній,	5

	розвивально-корекційний та виховний ефект.	
3.	Структура заняття та раціональність змісту кожної його частини.	5
4.	Ефективність використаних методів і прийомів організації навчальної діяльності дітей.	5
5.	Оригінальність представлених матеріалів.	5
6.	Креативність викладу матеріалу (з використанням мультимедійних технологій).	5
Разом		30 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	26-30	Відмінно
Достатній	21-25	Добре
Середній	11-20	Задовільно
Низький	0-10	Незадовільно

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» із дисципліни «Основи дефектології та логопедії» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1., табл. 8.2.

Таблиця 8.1.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекції (1 бал)	16
2.	Відвідування семінарського заняття (1 бал)	19
3	Робота на семінарському занятті (10 балів)	$190/2 = 95$
4.	Виконання модульної контрольної роботи (25)	125
5.	Виконання завдання для самостійної роботи (5)	85
6.	ІНДЗ (виконання творчого проекту)	30
Підсумковий рейтинговий бал		370 (max-465)

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповіді.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування;

конспекти занять.

- **Комп'ютерного контролю:** презентації доповідей та творчих проектів.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

**Порядок переведення рейтингових показників успішності
у європейські оцінки ECTS**

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«задовільно»	E
69-74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82-89	«добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань; позаяк у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності,

	поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за відвідування лекцій, семінарських занять, поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, написання модульної контрольної роботи.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Індивідуальні навчально-дослідницькі завдання у вигляді творчого проекту презентуються та захищаються на семінарських та індивідуальних заняттях (див. п. «Захист творчих проектів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4, 8.5 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Основи дефектології та логопедії».

Таблиця 8.4

**Розподіл балів, що присвоюються студентам
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (перший семестр)**

МОДУЛІ						Модульні контрольні роботи ЗМ 1, ЗМ 2
Змістовий модуль 1 (відвідування лекцій, семінарських занять, робота на семінарських заняттях, самостійна робота)			Змістовий модуль 2 (відвідування лекцій, семінарських занять, робота на семінарських заняттях, самостійна робота)			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
17	17	17	28	17	28	50

Разом: 174 бала

Таблиця 8.5

**Розподіл балів, що присвоюються студентам
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (другий семестр)**

МОДУЛІ										ІНДЗ	Модул. контр. роботи ЗМ 3, ЗМ 4
Змістовий модуль 3 (відвідування лекцій, семінарських занять, робота на семінарських заняттях, самостійна робота)					Змістовий модуль 4 (відвідування лекцій, семінарських занять, робота на семінарських заняттях, самостійна робота)						
T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
17	17	17	17	33	17	17	17	17	17	30	75

Разом: 291 балів

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;

- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

•*Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

•*Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

•*Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ підручники та навчальні посібники;
- ✓ навчально-методичні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного)

оцінювання навчальних досягнень студентів;

✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

XI. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання про закономірності в розвитку, навчанні й вихованні дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
2. Основні предметні галузі дефектології.
3. Особливості сучасної термінології в умовах розвитку гуманістичної парадигми дефектології.
4. Об'єкт, предмет і суб'єкт дефектології як науки.
5. Мета і завдання дефектології.
6. Зв'язки дефектології з іншими науками.
7. Форми освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
8. Основні поняття дефектології та їх коротка характеристика.
9. Загальна характеристика поняття «корекція» як центрального в дефектології.
10. Загальна характеристика поняття «компенсація».
11. Загальна характеристика понять «реабілітація» та «абілітація».
12. Розуміння норми і аномалії у психофізичному розвитку особистості.
13. Структура порушення психофізичного розвитку дитини.
14. Класифікація порушень психофізичного розвитку.
15. Екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку.
16. Причини виникнення порушень психофізичного розвитку.
17. Види порушень психофізичного розвитку дітей.
18. Клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей з інтелектуальною недостатністю.
19. Характеристика поняття «розумова відсталість».
20. Ступені розумової відсталості.
21. Причини розумової відсталості.
22. Особливості психічного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності розумово відсталих дітей.

23. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з розумово відсталими дошкільниками.
24. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.
25. Типологія дітей із затримкою психічного розвитку.
26. Особливості психічного розвитку на навчальній діяльності дітей із затримкою психічного розвитку.
27. Психолого-педагогічні умови корекції психічного розвитку дітей із ЗПР та перспективи їх соціалізації.
28. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з дошкільниками із ЗПР.
29. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху.
30. Класифікація осіб з вадами слуху та її педагогічне значення.
31. Особливості психічного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності глухих дітей.
32. Особливості психічного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності слабочуючих дітей.
33. Порівняльна характеристика дітей з різним ступенем порушення слуху.
34. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з дошкільниками з порушеннями слуху.
35. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору.
36. Класифікація осіб з порушеннями зору.
37. Особливості психічного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності дітей з порушеннями зору.
38. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з дошкільниками з порушеннями зору.
39. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
40. Види патології опорно-рухового апарату.
41. Особливості мовленнєвого і психічного розвитку дітей з дитячим церебральним паралічем.

42. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з дошкільниками з порушенням опорно-рухового апарату.
43. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення.
44. Причини мовленнєвих порушень. Умови, необхідні для формування правильного мовлення.
45. Класифікації порушень мовлення.
46. Особливості психічного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності дітей з тяжкими порушеннями мовлення.
47. Основний категоріальний апарат логопедії.
48. Предмет, мета і завдання логопедії як науки.
49. Зв'язок логопедії з іншими науками.
50. Принципи і методи логопедії.
51. Особливості формування і розвитку мовленнєвої діяльності дітей раннього віку.
52. Особливості розвитку мовлення дітей дошкільного віку.
53. Етіологія порушень мовлення.
54. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення.
55. Поняття про мову, мовлення, мовленнєву діяльність.
56. Поняття про дислалію. Форми дислалії.
57. Характеристика обстеження стану мовлення у дітей дошкільного віку.
58. Основні види порушень окремих звуків.
59. Основні прийоми корекції порушень звуковимови у дітей дошкільного віку.
60. Психолого-педагогічна характеристика дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.
61. Основні етапи роботи з розвитку фонематичного слуху у дітей дошкільного віку.
62. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.
63. Поняття про ринологію. Форми ринології.
64. Особливості розвитку дітей-ринологів.

65. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з дітьми-ринолаліками.
66. Поняття про дизартрію. Класифікація дизартричних порушень.
67. Характеристика пізнавальної діяльності дітей з дизартричними порушеннями.
68. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з дітьми з дизартричними порушеннями.
69. Характеристика порушень писемного мовлення у дітей. Етіологія порушень писемного мовлення.
70. Поняття про дисграфію. Класифікація дисграфій.
71. Поняття про дислексію. Класифікація дислексій.
72. Клініко-психологічна характеристика дітей з порушеннями писемного мовлення.
73. Види дисграфічних і дислексичних помилок у мовленні дітей.
74. Методика обстеження дітей з порушеннями читання і письма.
75. Основні напрями корекційно-розвивальної роботи з подолання порушень писемного мовлення.
76. Клініко-фізіологічна характеристика заїкання. Класифікація заїкання.
77. Психологічні особливості дітей із заїканням. Профілактика заїкання.
78. Загальні напрями психолого-педагогічної реабілітації заїкуватих.
79. Поняття про загальне недорозвинення мовлення дітей.
80. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із ЗНМ.
81. Основні завдання і напрями корекційного навчання дошкільників з I рівнем мовленнєвого розвитку.
82. Основні завдання і напрями корекційного навчання дошкільників з II рівнем мовленнєвого розвитку.
83. Основні завдання і напрями корекційного навчання дошкільників з III рівнем мовленнєвого розвитку/
84. Роль мовленнєвої функції в психічному розвитку дитини.

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Выготский Л.С. Собр. соч. в 6-ти т. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1983. – Т. 5. Основы дефектологии / Под ред. Т.А. Власовой. – 1983.– 369 с.
2. Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
3. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
4. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
5. Маруненко І.М. Роль спадковості та навколишнього середовища в генезі захворювань: [науково-методич. посіб.] / І.М. Маруненко, Л.Г. Горяна, Є.О. Неведомська. – К.: Вітас, 2010. – 64 с.
6. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
7. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
8. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
9. Филичёва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичёва, Н.А. Чевелёва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.
10. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринопалія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Додаткова:

1. Ахутина Т.В. Преодоление трудностей учения: нейропсихологический подход

- / Т.В. Ахутина, Н.М. Пылаева. – СПб: Питер, 2008. – 320 с.: ил.
2. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.
 3. Вавіна Л.С. Розвиваємо у дитини вміння бачити: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Л.С. Вавіна, В.М. Ремаржевська. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 128 с., іл.
 4. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
 5. Гвоздєв А.Н. Развитие словарного запаса в первые годы жизни ребёнка / Александр Николаевич Гвоздєв. – Саратов: Куйбышев, 1990. – 103 с.
 6. Журавльова А.Є. Домашня логопедія без проблем: [книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки] / А.Є. Журавльова, В.В. Федієнко. – Харків.: Видавничий дім «Школа», 2006. – 112 с.: іл.
 7. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. I. – 272 с.
 8. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. II. – 184 с.
 9. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
 10. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: [науково-методичний посібник] / Наталія Володимирівна Манько. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.
 11. Савіна Л.П. Пальчикова гімнастика для розвитку мовлення: [посібник для батьків і педагогів] / Лідія Павлівна Савіна. – К.: Вид-во «Школа», 2002. – 48 с.

12. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
13. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Тамара Василівна Сак. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 144 с., іл.
14. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Неля Олексіївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
15. Сухар В.Л. Розвиток звукової культури мовлення дітей молодшого дошкільного віку / Упоряд. В.Л. Сухар. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. – 80 с.
16. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
17. Ткаченко Т.А. Логопедическая энциклопедия / Татьяна Александровна Ткаченко. – М.: ООО ТД «Издательство Мир книги», 2008. – 248 с.
18. Соботович Е.Ф. Методика виявлення речевих порушень у дітей і діагностика їх готовності к школьному обучению / Евгения Фёдоровна Соботович. – К., 1998.

Рекомендована додаткова література з сурдопедагогіки

1. Боскис Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха / Рахиль Марковна Боскис. – М.: Просвещение, 1975. – 143 с.
2. Белова Н.И. Специальная дошкольная сурдопедагогика / Н.И. Белова. – М.: Просвещение, 1985.
3. Сурдопедагогика / Под ред. Е.Г. Речицкой. – М.: Владос, 2004. – 655 с.
4. Ярмаченко М.Д. Історія сурдопедагогіки: [підручник] / Микола Дмитрович Ярмаченко. – К.: Вища школа, 1975. – 423 с.
5. Г.Л. Выгодская. Руководство сюжетно-ролевыми играми глухих дошкольников / Гита Львовна Выгодская. – М.: Просвещение, 1964. – 154 с.
6. Трофимова П.В. Развитие движений у дошкольников с нарушенным слухом: [пособие для воспитателей] / П.В. Трофимова. – М.: Просвещение, 1979. – 109 с.

Рекомендована додаткова література з олігофренопедагогіки

7. Катаєва А.А. Дошкольная олигофренопедагогика: [учебно-методическое пособие] / А.А. Катаєва, Е.А. Стребелева. – М.: Просвещение, 1988. – 140 с.
8. Єременко І.Г. Основи спеціальної дидактики / І.Г. Єременко. – К.: Рад. школа, 1975. – 210 с.

9. Замский Х.С. История олигофренопедагогики: [підручник] / Х.С. Замский. – М.: Просвещение, 1980. – 397 с.
10. Томпсон Л. Виховання дитини з розумовою вадою / Ліз Томпсон. – Київ: Фера, 1997.
11. Стадненко Н.М. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / Н.М. Стадненко, Т.Д. Ілляшенко, Л.В. Борщевська, А.Г. Обухівська. – К., 1998. – 144 с.
12. Ульєнкова У.В. Шестилетние дети с ЗПР / У.В. Ульєнкова. – М.: Педагогика, 1990. – 184 с.

Рекомендована додаткова література з тифлопедагогіки

13. Земцова М.И. Учителю о детях с нарушениями зрения: [навчально-методичний посібник] / Мария Ивановна Земцова. – М.: Просвещение, 1973. – 159 с.
14. Ермакова В.П. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения / В.П. Ермакова, Г.А. Якушин. – М.: Просвещение, 1999.
15. Литвак А.Г. Тифлопсихология: [учебное пособие] / А.Г. Литвак – М.: Просвещение, 1985. – 207 с.

Рекомендована додаткова література з логопедії

16. Буденко Т.В. Логогимнастика: [методическое пособие] / Т.В. Буденко. – СПб.: Детство – ПРСС, 1999.
17. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. I. – 272 с.
18. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. II. – 184 с.
19. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
20. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: [науково-методичний посібник] / Наталія Володимирівна Манько. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.
21. Тарасун В.В. Логодидактика: [навч. посібник] / Валентина Владимировна Тарасун. – К.: НПУ, 2004. – 348 с.
22. Фомичёва М.Ф. Воспитание у детей правильного произношения: [практикум по логопедии] / Мария Фёдоровна Фомичёва. – М.: Просвещение, 1989. – 239 с.

Рекомендована додаткова література з корекційної психопедагогіки

23. Дети с нарушениями общения: Ранний детский аутизм: [учебное пособие]. – М.: Просвещение, 1991.
24. Лебединская К. Диагностика раннего детского аутизма. Начальные проявления / К. Лебединская, О. Никольская. – М.: Просвещение, 1991.

25. Никольская О.С. Аутичный ребёнок. Пути помощи / О.С. Никольская, Е.Р. Баенская, М.М. Либлинг. – М.: Теревинф, 2000. – 336 с.
 26. Максимова Н.Ю. Основи дитячої патопсихології: [навч. посібник] / Н.Ю. Максимова, К.Л. Мілютіна, В.М. Піскун. – К.: Перун, 1996. – 464 с.
 27. Безруких М.М. Проблемные дети (леворукие дети) / М.М. Безруких. – М.: Изд-во УРАО, 2000. – 312 с.
 28. Ліворука дитина в праворукому світі. – К., 2003.
 29. Коррекционная педагогика в начальном образовании / Под ред. Г.Ф. Кумариной. – М.: Академия, 2003.
 30. Кузьмина В.К. Дети с расстройствами поведения / В.К. Кузьмина. – К.: Рад. школа, 1981.
 31. Кравцова А. Игра не для забавы. Развивающие игры для детей от рождения до трёх лет / А. Кравцова, А. Кукурудза, Н. Михановская. – Харьков: Каравела, 2003.
- Рекомендована додаткова література з ортопедагогіки***
32. Левченко И.Ю. Технология обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: [учебное пособие для студентов] / И.Ю. Левченко. – М.: Академия, 2001. – 187 с.
 33. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. 155с.
 34. Калижнюк Э.С. Психические нарушения при детских церебральных параличах / Э.С. Калижнюк. – Киев, 1987.
 35. Шипицына Л.М. Детский церебральный паралич / Л.М. Шипицына, И.И. Мамайчук. – Санкт-Петербург: Дидактика Плюс, – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2001.